

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D., ve věci

žalobce: L. H.
nar. X
bytem X

zastoupený JUDr. Vít Pošvář, advokát
sídlem Masarykovo nám. I/II, Jindřichův Hradec
proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne X, č.j. X

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne X, č.j. X **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je povinna** uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku **11 687 Kč**, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Víta Pošváře, advokáta, sídlem Masarykovo nám. I/II, Jindřichův Hradec.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. Žalobce brojí svou žalobou proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 1. 2024, vypravenému dne 18. 1. 2024, č.j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty námitky žalobce proti rozhodnutí ze dne 21. 9. 2023, č. j. X (dále jen „prvostupňové

rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované děti, a to L. H. (nar. X) a J. H. (nar. X).

II. Napadené rozhodnutí

2. V napadeném rozhodnutí žalovaná shrnula právní úpravu a průběh správního řízení. Žalovaná v rámci námitkového řízení přezkoumala správnost posouzení nároku žalobce na výchovné. Uvedla, že matka dětí žalobce paní K. a H., narozena dne X, byla se žalobcem rozvedena dne 10. 2. 1996, tedy po dosažení zletilosti obou dětí, a zemřela dne 6. 10. 2017.
3. Podle názoru žalované bylo prvostupňové rozhodnutí bylo vydáno v souladu s právními předpisy, a to z následujících důvodů. Žalovaná z nárokových podkladů a údajů ve své evidenci týkajících se matky obou dětí zjistila, že tato pečovala o nezl. L. ode dne 27. 4. 1975 do 8. 3. 1977. Následně pečovala ode dne 9. 3. 1977 zároveň také o nezl. J. a to nejméně do 8. 3. 1979. Po tuto dobu neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti. V období ode dne 9. 6. 1990 do 5. 5. 2012 byla poživatelkou invalidního důchodu. Žalovaná tedy měla za prokázané, že v uvedených obdobích matka obou dětí čerpala mateřskou dovolenou a následně neplacenou mateřskou dovolenou, přičemž neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti, a to po dobu nejméně 6 let, resp. 3 let. Proto o obě děti pečovala v největším rozsahu.
4. Z podkladů týkajících se osoby žalobce žalovaná zjistila, že v době narození nezl. L. pracoval jako bagrista (Pozemní stavby České Budějovice) až do 31. 1. 1976, kdy vypověděl pracovní poměr a ode dne 1. 2. 1976 byl krátce po dobu 9 pracovních dnů zaměstnán v podniku Drůbežárna Jindřichův Hradec. Poté se vrátil na původní pozici v podniku Pozemní stavby České Budějovice. Ode dne 1. 4. 1983 pracoval žalobce v podniku Bohemia Vitae v Jindřichově Hradci, a to nejméně do dne 31. 12. 1995. Syn L. dosáhl zletilosti dne 27. 4. 1993, a dcera J. dosáhla zletilosti dne 9. 3. 1995.
5. Žalovaná z těchto podkladů dovodila, že v období od 27. 4. 1975 do 31. 3. 1983 žalobce vykonával práci, aniž došlo k poklesu jeho výdělků a aniž to u něj mělo negativní dopad na rozsah pracovního úvazku s tím spojeným poklesem příjmů. V tomto období žalobce odpracoval celý rozsah pracovních dnů s pravidelnými ročními nárůsty výdělků bez náhradních dob pojištění a čerpal pouze 103 dnů nemocenské. K přechodnému a nevýraznému marginálnímu poklesu příjmů žalobce došlo při změně zaměstnání v roce 1983 (Bohemia Vitae).
6. Žalovaná dále hodnotila obsah odpovědi (přípisu) žalobce na výzvu OSSZ. Žalobce nijak nezpochybnil ani nevyvrátil, že matka obou dětí osobně, celodenně a v největším rozsahu pečovala o děti po dobu mateřské dovolené, a i v obdobích po mateřské dovolené, kdy matka neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti. Zdravotní obtíže matky dětí uvedené ve vyjádřeních žalobce jsou popsány v neurčitěm časovém rozsahu s pravděpodobným nástupem snad okolo roku 1983 (první pokus o sebevraždu). Žalovaná zdůraznila, že se neprokázalo, že by matka dětí byla osobou bezmocnou či jinak úředně uznanou jako zdravotně znevýhodněnou, v důsledku čehož by nemohla pečovat o děti. Žalovaná tedy hodnotila dobu do 9. 3. 1995 jako dobu obvyklé společné péče rodičů o děti.

7. Podle žalované se prohlášení žalobce o tom, že matka obou dětí byla „někdy“ zbavena způsobilosti k právním úkonům, stejně tak jako to, že si ji měla vzít k sobě její matka, jeví jako značně nevěrohodné. Ke dni 31. 3. 1983, jenž byl podle žalobce významný, měl nezl. L. již 7 let a 11 měsíců a nezl. J. dosáhla 6 let.
8. Žalovaná se dále zabývala podklady, které žalobce předložil ke svým tvrzením, a to písemnými prohlášeními známých osob. Konstatovala, že odmítla prohlášení vedoucího Drůbežárny Jindřichův Hradec Ing. J. M. ze dne 14. 10. 2023, kde žalobce odpracoval pouze 9 dnů (od 2. 2. 1976 do 13. 2. 1976). Toto svědectví je pouze zprostředkované nevěrohodné i co do počtu pokusů o sebevraždu. Dále žalovaná nepřijala ani svědectví souseda L. L. ze dne 12. 10. 2023 a sousedů M. a V. S. ze dne 16. 10. 2023 a D. K., která podle názoru žalované jsou rovněž zprostředkovaná a z doslechu. Svědectví E. V. (učitelky v mateřské škole) ze dne 13. 10. 2023 sice hodnotila žalovaná jako relevantní, ale stejně tak zprostředkované a neobsahující nové skutečnosti. Uvedená svědectví tak bez jakýchkoliv pochybností neprokázala rozhodné skutečnosti.
9. Žalovaná uzavřela, že na různá období péče o děti nelze pohlížet z hlediska pouhého součtu roků péče, ale je nutno přihlížet k věku dítěte, způsobu a rozsahu péče o dítě. Doba péče o dítě bezprostředně předcházející dosažení zletilosti není srovnatelná s dobou péče o dítě v nejútlejším věku a raném dětském věku.
10. Žalovaná uzavřela, že ani v námitkovém řízení nevyšly najevo žádné nové skutečnosti nebo okolnosti, které by na jejích závěrech mohly cokoli změnit. Žalobci se nepodařilo přesvědčivě a bez jakýchkoliv pochybností prokázat, že splnění podmínky doby péče o děti v největším rozsahu ve věku dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti let (§ 32 odst. 4 ZDP). Proto námitky proti prvostupňovému rozhodnutí zamítla jako nedůvodné.

III. Žaloba

11. V žalobě proti napadenému rozhodnutí žalobce uvedl následující argumentaci. Považuje napadené rozhodnutí za nezákonné z následujících důvodů. Žalobce tvrdí, že závěr žalované o tom, že jeho péče o obě děti nedosáhla úrovně a povahy péče matky, nemá oporu ve správním spisu, neboť nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav věci. Za nesprávný považuje žalobce také závěr žalované, že je výhradně jeho povinností dokázat, že o děti pečoval od jejich narození až do zletilosti v největším rozsahu.
12. Žalobce konstatoval, že mu byl přiznán starobní důchod ode dne 20. 7. 2012. Podrobně popsal ve správním řízení důvody, pro něž požádal o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení na vychované děti (viz přípis žalované ze dne 14. 3. 2023). Žalobce tvrdí, že se staral o dceru J. od 4 let věku a o syna L. od 6 let věku sám. Příčinou bylo psychické onemocnění jeho tehdejší manželky a matky obou dětí, které se projevovalo suicidálními pokusy. K prvnímu z nich došlo právě ve věku 4 let dcery Jany. Od té doby žila manželka zčásti doma, a zčásti u své matky Jitky Kolínové na chatě ve Strmilově, o děti se však nestarala. Byla opakovaně hospitalizována v psychiatrických léčebnách v Jihlavě, Českých Budějovicích a Kosmonosích, o sebevraždu se pokusila i

podruhé tak, že měla ochrnutou ruku a byla odkázána na pomoc a dohled jiné osoby. Následně se úplně odstěhovala ze společného bydliště.

13. Žalobce je přesvědčen, že matka dětí byla zbavena způsobilosti k právním úkonům, protože si pamatuje na nějakou úřední listinu, na níž bylo uvedeno, že je ustanoven jejím opatrovníkem. Žalobce vyjádřil přesvědčení, že toto řízení bylo vedeno u Okresního soudu v Jihlavě, neboť je iniciovala tamější psychiatrická léčebna. Od 9. 6. 1990 byla matka dětí poživatelkou invalidního důchodu.
14. Dále žalobce zpochybnil hodnocení důkazů provedené žalovanou, neboť všechny osoby uvedly, že se o děti po prvním pokusu jejich matky o sebevraždu o ně žalobce staral sám, a věděly to proto, že s ním a s jeho rodinou byly v pravidelném osobním kontaktu. Žalobce navrhl, aby byli před soudem vyslechnuty osoby, jejichž písemná prohlášení jsou založena ve správním spisu, a dále aby soud dotazem u Okresního soudu v Jihlavě zjistil, zda bylo vedeno řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům u matky obou dětí. Žalobce nemá možnost takový důkaz obstarat sám. Konečně navrhl, aby soud vyžádal zdravotní dokumentaci matky dětí vedenou v Psychiatrické nemocnici v Jihlavě.
15. V petitu žaloby navrhl žalobce zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení, jakož i přiznání náhrady nákladů řízení.

IV. Vyjádření žalované

16. Ve svém vyjádření ze dne 12. 4. 2024 žalovaná uvedla, že smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší zásluhová část (do 31. prosince 2022 procentní výměra) starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu.
17. Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Primárně tak záměr zákonodárce mířil bezpochyby na ženy. Rovněž tak cíl novely pravděpodobně netkvěl v jakémsi zvýhodnění pečujících osob. Šlo tu spíše o to, aby tyto nebyly (právě v důsledku péče) znevýhodněny. O uznání výchovy pro muže lze uvažovat zejména v případech, kdy péče matky skončila z jakýchkoliv důvodů (např. rozvod, prokazatelně faktické opuštění dítěte, vážná nemoc, úmrtí) ve velmi nízkém věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru.
18. Žalovaná konkretizovala své úvahy o typových situacích, kdy lze uznat výchovu pro muže. Jde zejména o případy, kdy péče matky skončila z jakýchkoliv důvodů (např. rozvod, prokazatelně faktické opuštění dítěte, vážná nemoc, úmrtí) ve velmi nízkém

věku dítěte nebo kdy dítě bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy otce, přičemž výchova měla prokazatelně negativní vliv na jeho pracovní kariéru. Výchova každého dítěte se posuzuje zvlášť, a to od narození do jeho zletilosti (tj. do 18 let) s tím, že celá částka výchovného za výchovu konkrétního dítěte náleží té osobě, která výchovu tohoto dítěte zajišťovala ve větším rozsahu.

19. Žalovaná zopakovala svou argumentaci uvedenou v napadeném rozhodnutí a k jednotlivým žalobním bodům uvedla následující. Žalovaná prověřila veškeré podklady ve své evidenci. Dávkový spis bývalé manželky žalobce paní K. H. byl již v souladu se spisovým a skartačním řádem skartován. S ohledem na tvrzení žalobce, že paní K. H. kvůli svému zdravotnímu stavu nemohla od roku 1981 pečovat o děti, si žalovaná vyžádala ještě zaslání posudkové dokumentace OSSZ Jindřichův Hradec (dále také „OSSZ“). V dokumentaci se nacházel pouze posudek o invaliditě ze dne 3. 5. 1990. Následně požádala o vyjádření Institut posuzování zdravotního stavu (dále také „Institut“)
20. Z recenzního zjištění provedeného ředitelkou sekce metodiky a odvolací agentury Lékařské posudkové služby Institutu vyplynulo následující. Z protokolu o jednání dne 3. 5. 1990 vyplývá, že posuzovaná byla k tomuto dni vdaná, absolvovala 2leté učiliště chovatel drůbeže s 2letou nadstavbou, v oboru do té doby pracovala. Ode dne 26. 8. 1989 byla v pracovní neschopnosti, jednoroční podpůrná doba končila 27. 8. 1990. Od září 1982 se léčila na psychiatrii, byla opakovaně hospitalizována na psychiatrických odděleních a sledována v psychiatrické ambulanci v Jindřichově Hradci. V době posouzení měla poruchu hybnosti levé ruky (měla jít na operaci), užívala řadu léků. Posudkem ze dne 3. 5. 1990 byla uznána invalidní, bez stanovení kontrolní lékařské prohlídky. Vznik invalidity byl stanoven dle tehdy platných předpisů dnem tzv. konzultace, což bylo dne 23. 3. 1990.
21. V diagnostickém souhrnu protokolu se uvádí jako první nemoc schizoafektivní psychóza, dále stav po řezném poranění na levé straně krku a levém předloktí s přetětím šlach flexoru, nervus medianus a nervus ulnaris v sebevražedném úmyslu. Datum chybí, ale asi to bylo ošetřeno vystavením neschopenky, což by bylo 26. 8. 1989. V záznamu o jednání je dále uvedeno, že se u posuzované jedná o *opakované pokusy o sebevraždu*, ale data a počet údajných pokusů však chybí. Z údajů vyplývá, že pokud se děti narodily v dubnu 1975 a v březnu 1977, tak to bylo v době, kdy se posuzovaná sice léčila, ale také byla zaměstnaná. Hospitalizace na psychiatrii jsou zmíněny jako *opakované*, ale nedatované. Žalovaná uvedla, že pokud by matka nebyla schopna péče o své děti, jistě byla by tato situace příslušnými úřady řešena a děti by byly svěřeny do péče jiné osobě. Skutečnost, zda a odkdy byla matka dětí zbavena svéprávnosti, není v dokumentaci ověřena. Ani zbavení svéprávnosti se však automaticky nepojí s odebráním dětí z péče. Je zřejmé, že v době jednání na kdy byla uznána invalidní, zbavena svéprávnosti nebyla, jelikož v protokolu z jednání je uvedeno, že její totožnost byla ověřena dle občanského průkazu, takže opatrovníka matka neměla.
22. Z provedené recenze vyplývá, že pokud posuzovaná byla do konce srpna 1989 zaměstnána a nemocensky pojištěna, musela být schopna právních úkonů. Proto

nepravděpodobné, že by současně nebyla schopna standardní péče o vlastní děti, které v té době již byly adolescenty. Psychiatrická léčba dokládá, že byla pod odbornou kontrolou a lze předpokládat, že její zdravotní stav byl většinou stabilizovaný. Akutní dekompenzace, i když si někdy vyžádaly ústavní léčbu (hospitalizace na psychiatrii), také nebyly automaticky dlouhodobou neschopností pečovat o své děti. V době zahájení léčby na psychiatrii bylo dětem 7 a 5 let a není doloženo, že by psychiatr dal podnět k šetření o schopnosti matky pečovat o své děti. Uznání plně invalidní pro duševní poruchu není automaticky důvodem ke zbavení svéprávnosti ani k odebrání dětí z její péče. Invalidita se týká schopnosti pracovat, nikoliv schopnosti pečovat o sebe nebo o druhé. Důkazní břemeno v řízení vedeném na základě žádosti leží primárně na žadateli, nikoli na správním orgánu. Povinnost správního orgánu zjistit bez jakýchkoli pochybností pravdivý stav věci z důkazní povinnosti účastníka řízení přímo vyplývá, avšak nemůže ji zcela nahradit. Žalovaná se rovněž nedomnívá, že by v žalobcově věci jakkoli rezignovala na svoji povinnost zjistit skutkový stav bez důvodných pochybností. Proto navrhla zamítnutí žaloby jako nedůvodné.

V. Řízení před krajským soudem

23. Krajský soud zjistil, že žaloba byla podána včas, osobou oprávněnou a je přípustná za podmínek ustanovení § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“)
24. Ze **správního spisu** žalované krajský soud zjistil následující. Žalobci byl přiznán starobní důchod ve smyslu § 29 ZDP ode dne 20. 7. 2012. Žalobce je poživitelem i vdovského důchodu ode dne 10. 7. 2014. Žalobce podal dne 7. 12. 2022 žádost o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě L. H. a J. H. V žádosti uvedl, že o děti pečoval v menším rozsahu též jiný rodič (tzn. matka). Na výzvu OSSZ Jindřichův Hradec odpověděl žalobce přípisem ze dne 14. 3. 2023, v němž uvedl, že od 4 let dcery J. a 6 let syna L. po sebevražedných pokusech jejich matky o děti pečoval téměř sám, přičemž matka byla opakovaně léčena v psychiatrických léčebnách (Jihlava, České Budějovice, Kosmonosy). Po druhém pokusu o sebevraždu byla odkázána na pomoc a dohled jiné osoby, měla ochrnutou ruku a byla pod silnými sedativy. Po jednom z pobytů v léčebně byla matka dětí zbavena svéprávnosti, přičemž si ji vzala k sobě její matka. Poté už se k rodině nevrátila a jejich manželství bylo rozvedeno. Děti s ním zůstaly ve společné domácnosti než se plně osamostatnily. Výdělky mu poklesly v souvislosti se změnou zaměstnání k firmě Bohemia Vitae.
25. Pro účely námitkového řízení žalobce předložil písemná prohlášení svědků, kteří potvrzují, že žalobce o děti pečoval výhradně sám, jakož i o matku dětí, než odešla ke své matce. Jde o písemná prohlášení E. V. (bývalé učitelky v mateřské škole), V. L. (souseda), Ing. J. M. (vedoucího v družběžárně), manželů V. a M. S. (sousedů) a D. K., rodinné přítelkyně. Všechna písemná prohlášení jsou opatřena úředně ověřenými podpisy. Dále žalovaná založila do spisu tiskovou sestavu ze své evidence týkající se invalidního důchodu matky dětí.
26. Z kopií evidenčních listů týkajících se dob zaměstnání žalobce vyplývá, že v letech 1983 – 1995 pracoval žalobce u společnosti Bohemia Vitae. V roce 1983 dosáhl hrubého výdělku pouze 28005 Kčs (při 29 dnech pracovní neschopnosti), v dalších letech však

hrubý výdělek se pohyboval v intervalu 43 – 60 tis. Kčs ročně, přičemž po roce 1990 došlo k nárůstu hrubých výdělků až na 136 tis. Kč v roce 1995. Po vydání napadeného rozhodnutí bylo do správního spisu založeno i stanovisko Institutu pro posuzování zdravotního stavu, jakož i kopie protokolu o jednání komise ve věci invalidity matky dětí ze dne 3. 5. 1990.

27. Krajský soud ve věci nařídil **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 28. 1. 2025 za účasti žalobce, jeho zástupce a zástupkyně žalované. Krajský soud označil předmět přezkumu a vyslechl úvodní přednesy účastníků. Zástupce žalobce zdůraznil, že nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav. Dále poukázal na chybný výklad žalované stran důkazního břemene. Podle žalobce matka dětí nebyla zaměstnána od roku 1980 a od roku 1990 požívala invalidní důchod. Žalobce nemá žádné doklady o tom, zda byla matka dětí zbavena způsobilosti k právním úkonům. Žalovaná shrnula své písemné vyjádření a zejm. zdůraznila smysl a účel výchovného. Poté soud shrnul obsah soudního a správního spisu. Žalobce sám se vyjádřil ke genezi svých zaměstnání v inkriminované době, vrátil se do Agropodniku Jindřichův Hradec, neboť mu umožňovali vracet se k dětem. Po nástupu do Drůbežárny již vydělával méně peněz. S péčí o děti mu pomáhali sousedé (vyzvedávání ze školky) nebo jeho matka. K dotazu soudu žalobce upřesnil, že matka dětí ve společné domácnosti v podstatě nebyla, spíše byla u své matky. Žalobce si nevybavuje, k jakému okamžiku odešla matka dětí ze společné domácnosti, ale podle jeho názoru po druhém pokusu o sebevraždu se nevrátila do společné domácnosti, chodila tam pouze na návštěvy.
28. Zástupkyně žalobkyně poukázala na to, že v roce 1983, že skutečný hrubý výdělek byl vyšší. Krajský soud dále přečetl recenzní posudek Institutu pro posuzování zdravotního stavu. Dále zdůraznila, že matka dětí musela v letech 1982 až 1989 zaměstnána, o čemž soudu předložila tiskovou sestavu z archivní evidence dob zaměstnání (UTM), přičemž originály evidenčních listů již byly skartovány. Vyměřovací základy jsou uvedeny pouze v posledních pěti letech před získáním nároku na invalidní důchod (1990). Krajský soud touto listinou provedl důkaz.
29. Dále krajský soud konstatoval sdělení Okresního soudu v Jihlavě ze dne 23. 1. 2025, z něhož vyplývá, že paní K. H. nebyla tímto soudem nikdy ani omezena způsobilost k právním úkonům. Před rokem 2022 nebyl u tohoto soudu veden opatrovnický spis. Nicméně byl nalezen spis přezkumu týkající se umístění do Psychiatrické léčebny z roku 1992. Žalobce k tomu sdělil, že měl určitě opatrovnickou listinu, ale už ji nemá, protože po rozvodu již listiny skartoval.
30. Dále soud sdělil, že vyžádal k jednání posudkový spis paní K. H. Krajský soud provedl důkaz zejm. obálkou spisu T-400, kde je zaznamenána komplexní zdravotní anamnéza. Podle tohoto spisu první pokus o sebevraždu proběhl dne 3. 9. 1982. Jednotlivé hospitalizace proběhly v obdobích od 3. 9. do 6. 11. 1982 (Psychiatrická léčebna Jihlava), po propuštění byla sledována psychiatrickou ambulancí v Jindřichově Hradci, a dále pak od 7. 3. do 4. 4. 1983 (Psychiatrická léčebna Kosmonosy). V září 1984 došlo ke zhoršení stavu a byla hospitalizována v Českých Budějovicích. Žalobkyně byla v pracovní neschopnosti 3. 9. – 19. 12. 1984. Další delší pracovní neschopnost proběhla v roce 1986 (24. 7. – 11. 8. 1986). Dne 26. 8. 1989 došlo ke druhému pokusu o

sebevraždu pořezením na levém předloktí, při němž došlo k poškození šlachy a nervus medianus. Byla přijata na chirurgické oddělení v Jindřichově Hradci. Následně byla hospitalizována pro schizoafektivní psychózu v Psychiatrické léčebně v Jihlavě, odkud byla propuštěna dne 6. 3. 1990. Z psychiatrického hlediska byla prognóza nepříznivá s očekáváním dalších dekompenzací. Krajský soud dále provedl k důkazu propouštěcí zprávy z hospitalizací, a to jednak lékařskou zprávou z pobytu v Psychiatrické léčebně Jihlava (diagnóza smíšená psychóza) ze dne 9. 11. 1982, a dále lékařskou zprávou z pobytu v Psychiatrické léčebně Kosmonosy (depresivní syndrom v rámci schizoafektivní psychózy). Soud také konstatoval záznam o jednání posudkové komise ze dne 3. 5. 1990.

31. Soud konečně vypořádal i důkazní návrh spočívající ve vyžádání zdravotnické dokumentace a poučil žalobce o právní úpravě zákona o zdravotních službách, která správnému soudu neumožňuje přístup ke zdravotnické dokumentaci. Dále krajský soud zamítl výslech svědků, kteří podali písemná prohlášení k výkonu péče o nezletilé děti manželů H. Jelikož další návrhy na provedení důkazů účastníci neměli, krajský soud dokazování ukončil a vyslechl konečné návrhy.
32. Podle žalobce z provedeného dokazování vyplynulo, že u matky dětí nebyla splněna doba péče v největším rozsahu, neboť byla v takovém zdravotním stavu, který to neumožňoval (dlouhé hospitalizace) a její duševní rozpoložení. O tom vypovídají i čestná prohlášení sousedů a rodinných známých. Navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení žalované. Zástupkyně žalované ponechala rozhodnutí na úvaze soudu.

VI. Posouzení věci krajským soudem

33. Žaloba je důvodná.
34. Krajský soud na úvod svého právního hodnocení uvádí, že shledal důvodnými jak námitky žalobce směřující proti některým právním úvahám žalované, tak i – a to zejména – námitky směřující proti postupu žalované při zjišťování skutkového stavu věci a skutkovým závěrům, které žalovaná ve správním řízení učinila.
35. Krajský soud dále pracoval s následujícími skutečnostmi jako nespornými. Obě děti nabyly zletilosti před rozvodem manželů. Matka dětí byla poživatelkou invalidního důchodu od roku 1990, přičemž rozhodující příčinou byla psychiatrická diagnóza, suicidální pokusy jsou doloženy. Dále bylo nesporné, že matka dětí absolvovala v inkriminovaném období let 1982 – 1990, v níž podle hypotézy žalované trvala převažující péče matky dětí, několik hospitalizací v psychiatrických léčebnách.
36. Mezi stranami je však sporné, zda v inkriminovaném období matka dětí pečovala o děti i nadále v největším rozsahu, či tuto péči zajišťoval žalobce, dle svého tvrzení převážně sám. Krajský soud je toho názoru, že zodpovězení této otázky má zásadní vliv na vyhodnocení podmínek nároku žalobce na výchovné za obě děti.

VI.A) Postup žalované při zjišťování skutkového stavu

37. V první řadě krajský soud dal žalobci za pravdu v tom, že žalovaná v napadeném rozhodnutí vychází z nesprávného výkladu § 3 správního řádu. Ve správním řízení určitě nejde o to prokázat materiální pravdu „*bez jakýchkoliv pochybností*“, ale pouze bez důvodných pochybností, a to v souladu se zásadami správního řízení. Cílem zjišťování skutkového stavu je nastolení praktické jistoty, tedy stavu, kdy správní orgán nemá v souladu se zásadami správního řízení důvodné pochybnosti o tom, jak se věci měly. Ani ve správních řízeních vedených *ex offio* není důkazní standard nastaven tak vysoko, jak uvádí žalovaná, tím méně pak v řízení o žádosti, o něž se jednalo v předmětné věci.
38. Od toho se odvíjí také představa o rozložení „důkazního břemene“ v tomto typu správního řízení. V tomto ohledu zákon č. 323/2021 Sb., ani ZDP nestanoví žádnou speciální právní úpravu pro zjišťování skutkového stavu a práci s podklady pro rozhodnutí, takže je nutno vycházet subsidiárně ze správního řádu. Ve smyslu ustanovení § 50 odst. 2 správního řádu platí, že *[p]odklady pro vydání rozhodnutí opatřuje správní orgán. Jestliže to nemůže obrozit účel řízení, může na požádání účastníka správní orgán připustit, aby za něj podklady pro vydání rozhodnutí opatřil tento účastník. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, jsou účastníci povinni při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost.*“ To platí bez ohledu na to, zda se jedná o řízení zahajované na žádost nebo z moci úřední. V případě správních řízení zahajovaných na žádost je procesní povinností žadatele podat žádost s předepsanými náležitostmi a nemá-li je, vady žádosti odstranit, k čemuž mu má pomoci správní orgán, který je také i povinen opatřovat podklady pro vydání rozhodnutí (srov. Kopecký, M. Správní řád. Komentář. In. ASPI, Wolters Kluwer). Žalobci lze tedy přisvědčit, že žalovaná nemůže přenášet „důkazní břemeno“ na žalobce, který má povinnost poskytovat součinnost (navrhovat a předkládat podklady ke svým tvrzením), ale odpovědnost za shromáždění potřebných podkladů nese v konečném důsledku žalovaná.
39. Další pochybení krajský soud shledal při práci žalované s podklady pro rozhodnutí. Žalobce v řízení o námitkách předložil písemná prohlášení svědků, která byla úředně ověřena a z hlediska svého obsahu vypovídala o tom, jak probíhala péče o nezletilé děti H. v období let 1982 až do zletilosti dětí. Žalovaná v napadeném rozhodnutí uvádí, že tyto podklady „*odmítla*“, a zdůvodnila, že jde o svědectví pouze nepřímého či zprostředkovaného charakteru. To znamená, že předložené důkazy standardně hodnotila a dospěla k závěru o jejich věrohodnosti, důkazní hodnotě a relevanci pro skutkový stav věci. Žalovaná písemná prohlášení „*neodmítla*“, ale vycházela z nich jako z podkladů pro rozhodnutí, které hodnotila, a to poměrně podrobně. V napadeném rozhodnutí je tedy rozpor, které nelze překlenout výkladem.
40. K tomu krajský soud blíže uvádí, že předložená písemná prohlášení jsou nepochybně relevantním podkladem pro posouzení otázky rozsahu doby péče žalobce v inkriminovaném období, neboť jde o prohlášení osob, které byly rodině žalobce velmi blízko. Je samozřejmě zapotřebí hodnotit tato prohlášení jednotlivě a ve vzájemných souvislostech. Krajský soud nesouhlasí s tím, že jde pouze o „zprostředkovaná“ svědectví, neboť některé z osob prohlásily, že byly „*obeznámeny se situací v rodině*“, a to na základě přímých poznatků (sousedé manželé S., V. L. i paní

- K.). Podle názoru soudu jde o důležitý důkazní materiál, který může mít hodnotu přímého důkazu. Pokud žalovaná nepovažovala tato prohlášení za pravdivá, měla tvrzení v nich obsažená vyvrátit či úspěšně zpochybnit, a to buď provedením výslechu těchto osob, anebo na základě jiného důkazního materiálu.
41. Při jednání krajského soudu bylo také objasněno, že zcela neodpovídá ani argument žalované týkající se důkazní hodnoty prohlášení Ing. J. M., vedoucího drůbežárny, kde žalobce pracoval pouze 9 dnů. Dle tvrzení žalobce byl Ing. J. M. s rodinou v kontaktu i mimo tuto dobu. V tomto ohledu je třeba hodnocení prohlášení této osoby znovu vyhodnotit.
42. Nabízelo se nepochybně též provedení výslechu dětí žalobce, kterými by žalovaná mohla zjistit zcela bezprostřední poznatky o fungování rodiny žalobce v inkriminovaném období (srov. závěry zdejšího soudu rozsudku ze dne 24. 7. 2024, sp. zn. 41 Ad 4/2024). To ovšem žalovaná neučinila, jak již soud shrnul. Její rozporné hodnocení předložených písemných prohlášení je tedy nezákonné a zakládá podstatnou vadu řízení při zjišťování skutkového stavu věci (§ 76 odst. 1 písm. c) s.ř.s.). Z toho důvodu krajský soud nevyhověl návrhu žalobce na výslech označených svědků, neboť žalovaná bude povinna důkazní materiál znovu a řádně vyhodnotit. Jde přitom primárně o její úkol, nikoliv úkol správního soudu.

VI.B) Doplnění dokazování soudem

43. Krajský soud se dále bude věnovat hodnocení důkazů, které provedl při ústním jednání v této věci a které do věci vnesly bezesporu poněkud nové světlo. V první řadě krajský soud konstatuje, že doplnil dokazování o recenzní stanovisko Institutu týkající se posudkového hodnocení zdravotního stavu paní K. H., matky dětí žalobce. Z tohoto recenzního stanoviska vyplývá, že je založeno na jediném podkladu, a tím je protokol o jednání posudkové komise ze dne 3. 5. 1990. Institut dospěl ve svém stanovisku především k tomu, že není možno zjistit, kolik skutečně matka dětí spáchala pokusů o sebevraždu a kdy byly tyto pokusy datované. Recenzní stanovisko vede k hypotetickému závěru, že matka dětí minimálně až do uznání invalidity ke dni 3. 5. 1990 (invalidní důchod byl přiznán ode dne 9. 6. 1990) byla schopna standardní péče o své děti. Jelikož byla pod odbornou kontrolou a lze předpokládat, že její zdravotní stav byl většinou stabilizovaný.
44. Z provedeného dokazování sdělením Okresního soudu v Jihlavě dále jednoznačně vyplývá, že v jeho obvodu sice byla matka dětí hospitalizována v Psychiatrické léčebně v Jihlavě, ale nebyla tímto soudem nikdy zbavena způsobilosti k právním úkonům, jak tvrdí žalobce. Žalovaná argumentuje v tomto ohledu správně v tom smyslu, že nepochybně k datu posouzení invalidity matka dětí nebyla zbavena způsobilosti k právním úkonům. V soudním přezkumu také nebyl prokázán opak. Podle názoru krajského soudu i přesto, že se tato skutečnost neprokázala, nelze vyloučit, že po určitou dobu mohlo dojít (a to i případně jiným civilním soudem) k omezení způsobilosti k právním úkonům, nicméně žalobce to v tomto řízení neprokázal. V případě, že by se ukázalo, že matka dětí byla – byť po určitou dobu – omezena ve způsobilosti k právním úkonům, musí žalovaná k takové skutečnosti přihlédnout jako

k významné indicii o duševním stavu matky dětí a vyhodnotit adekvátně pravděpodobný vliv takového omezení na schopnost péče o děti.

45. Krajský soud dále provedl dokazování posudkovým spisem paní K. H., z něhož přečetl pouze výňatky ze spisové obálky T-400, kde je rekapitulována velmi podrobně anamnéza matky dětí až do přiznání invalidity. V posudkovém spisu jsou dále založeny i četné lékařské zprávy z pozdějšího období, a to jak z psychiatrie, tak i z chirurgie a neurologie. Co je nejpodstatnější, z posudkového spisu zcela jasně vyplývá, kolik matka dětí spáchala pokusů o sebevraždu, datace těchto pokusů i jejich zdravotní následky, jakož i datace hospitalizací matky dětí v psychiatrických léčebnách a délka jejich trvání. Je také zřejmé, v jakých obdobích byla matka dětí v pracovní neschopnosti. Konečně krajský soud provedl také důkaz dekurzy z jednotlivých hospitalizací matky v psychiatrických léčebnách, z nichž lze mnohé vyčíst o jejím duševním stavu před hospitalizací a po propuštění.
46. V souhrnu jde o důkazní materiál, který žalovaná neměla při svém rozhodování k dispozici, ale který je zcela klíčový pro řádné zjištění skutkového stavu věci. Místo toho žalovaná pracovala s určitými skutkovými domněnkami, které jsou ale s těmito zjištěními v rozporu (stabilizace duševní poruchy, výchovná způsobilost matky dětí atd.). Nezohlednění těchto skutečností zakládá zásadní pochybení žalované při zjišťování skutkového stavu věci, ačkoliv se jedná o spisový materiál, který mohla žalovaná od Institutu vyžádat. Žalovaná se tedy dopustila vad, které lze kvalifikovat dle ustanovení § 76 odst. 1 písm. b) s.ř.s.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

47. Ze všech shora uvedených důvodů krajský soud shledal žalobu jako důvodnou, a proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.
48. V dalším řízení bude žalovaná v plném rozsahu vázána právním názorem krajského soudu obsaženým v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s.ř.s.). Žalovaná je povinna opravit svůj pohled na práci s podklady pro rozhodnutí ve smyslu závěrů obsažených v tomto rozsudku. Co se týká zjištění skutkového stavu věci, je žalovaná povinna vycházet z dokazování provedeného krajským soudem a dále provést další potřebné důkazy z hlediska co možná neobjektivnějšího objasnění, jakým způsobem byla zajištěna péče o děti L. a J. H. v inkriminovaném období od roku 1982 až do jejich zletilosti. Přitom je povinna k již získaným podkladům přidat a vyhodnotit všechny soudem provedené důkazy, zejm. posudkový spis matky dětí vedený Institutem. Jako vhodný (nikoliv však zcela nezbytný) důkaz krajský soud považuje výsledek obou dětí žalobce, a to zejm. k tomu, kdy odešla matka dětí ze společné domácnosti a *de facto* se přestala podílet na výchově dětí. Krajský soud důrazně připomíná, že ze zákona jasně plyne, že žalovaná musí své závěry o tom, který z rodičů pečoval o dítě v největším rozsahu, hodnotit ke každému dítěti individuálně. Svou roli tu hraje jak věkový rozdíl dětí, tak i případné další okolnosti (docházka do školy či školky, příp. zvláštní potřeby dětí atd.).

49. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, 2 s.r.s. Úspěšnému žalobci vznikly náklady zastoupení advokátem. Krajský soud přiznal žalobci náhradu účelně vynaložených nákladů na právní zastoupení v rozsahu tří doložených úkonů právní služby (příprava a převzetí zastoupení, sepis žaloby a účast na ústním jednání soudu dne 28. 1. 2025). Krajský soud vycházel při stanovení částky odměny z příslušných ustanovení vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“). První dva úkony právní služby provedl zástupce žalobce do dne 31. 12. 2024, a proto je krajský soud ocenil dle tehdy platné a účinné právní úpravy. Podle ustanovení § 9 odst. 2 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu platí, že v řízení o žalobě v důchodové věci ve správním soudnictví je tarifní hodnotou 5000 Kč. Ve smyslu § 7 bod 3 této vyhlášky činí sazba za jeden úkon právní služby 1.000 Kč, tedy celkem 2000 Kč. Dále krajský soud zvýšil odměnu o částku náhrady hotových výdajů ve výši 600 Kč za dva úkony po 300 Kč náhrady na jeden úkon. Celkem za tyto dva úkony náleží náhrada odměny v částce 2600 Kč. Za úkon právní služby spočívající v účasti na soudním jednání dne 28. 1. 2025 krajský soud žalobci přiznal krajský soud náhradu odměny dle právní úpravy v advokátním tarifu účinné ode dne 1. 1. 2025, a to ve výši 4620 Kč za úkon dle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. Dále soud připočítal náhradu hotových výdajů v paušální částce 450 Kč. Celkem tedy za poskytnuté právní služby náleží náhrada ve výši 7 670 Kč.
50. Konečně přísluší žalobci náhrada za cestu jeho zástupce automobilem k soudnímu jednání, k čemuž zástupce žalobce doložil výpočet i kopii technického průkazu vozidla JEEP Compass (MX) Diesel reg. zn. X, z něhož vyplývá kombinovaná spotřeba 5,2l motorové nafty/100 km. Krajský soud dále vycházel z toho, že při využití dálnice je vzdálenost z místa sídla advokáta k soudu a zpět cca 340 km. Při paušální ceně 34,70 Kč/l motorové nafty (srov. vyhláška č. 475/2024 Sb. účinná ode dne 1. 1. 2025) to znamená, že přísluší náhrada za ujeté kilometry ve výši 613 Kč (17,68 l nafty). Na náhradě za používání silničního vozidla náleží při sazbě 5,80 Kč za kilometr jízdy částka 1904 Kč. Celkem za užití motorového vozidla k dopravě na soudní jednání tedy přísluší náhrada ve výši 2517 Kč. K tomu krajský soud připočítal také náhradu za promeškaný čas cestou do místa jednání a zpět, a to v rozsahu deseti půlhodin v sazbě 150 Kč za každou započatou půlhodinu (§ 14 odst. 3 advokátního tarifu), tedy 1500 Kč.
51. Celkem tedy na náhradě odměny zástupce náleží částka 11 687 Kč. Jelikož zástupce žalobce nedoložil, že je plátcem DPH, nezvýšil krajský soud náhradu odměny za právní zastoupení o částku připadající na tuto daň (21 %). Celkem náleží žalobci na náhradě nákladů řízení částka 11687 Kč, kterou je žalovaná povinna uhradit žalobci za podmínek obsažených ve výroku II tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 28. ledna 2025

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D. v. r.
samosoudce